

1.13 Talous- ja teollisuuspolitiikan globaalit muutostekijät

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 200 000 €

Aikajänne: 2/2024 – 3/2025

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Talouden globaalissa toimintaympäristössä on tapahtunut ja on edelleen meneillään useita samanaikaisia muutostekijöitä, jotka vaikuttavat merkittäväällä tavalla yritystoiminnan edellytyksiin Suomessa. Koronapandemia nosti esiin rajat ylittäviin arvoketjuihin liittyvät riskit sekä tarpeen varmistaa strategisten hyödykkeiden saatavuus myös erilaisissa häiriötilanteissa. USA:n ja Kiinan välinen suurvaltakilpailu on kärjistynyt ja johtanut erilaisiin protektionistisiin toimiin, jotka heijastuvat myös kolmansiiin maihin. Ukrainan sota on entisestään korostanut turvallisuuden ja geopolitiikan vaikutusta yritysten toimintamahdollisuuksiin (ks. esim Aiyar et al. 2023). Samaan aikaan ja osittain edellisiin kytkeytyen, puhtaaseen energiaan liittyvät luonnonvarat ja teknologia ovat nousseet maailmalaajuisen huomion kohteeksi osana laajempaa kestävyys siirtymää. Suomeenkin on kaavailtu merkittäviä vihreitä investointeja, joiden toteutuminen on kuitenkin epävarmaa. Vihreä siirtymä on osaltaan lisännyt erilaisten kriittisten raaka-aineiden kysyntää ja kansainvälistä kilpailu niiden saatavuudesta on kiristymässä.

Hankkeessa selvitetään globaalien muutostrendien vaikutuksia Suomessa toimivien yritysten kilpailukykyyn sekä talous- ja teollisuuspolitiikan linjauksiin. Mitkä ovat Suomen kannalta keskeiset muutostekijät, riskit ja vahvuudet ja millaisin toimin hallitus voi parhaiten edistää yritysten kilpailukykyä uudessa tilanteessa?

Tutkimushankkeessa tulisi tunnistaa ja kuvata olemassa olevaan tutkimukseen nojautuen Suomen talouskehityksen kannalta keskeisimmät globaalitalouden muutostekijät liittyen erityisesti geopolitiikkaan, strategisten hyödykkeiden ja teknologian saatavuuteen sekä vihreän energian tuotantoon ja hyödyntämiseen. Myös muita relevantteja muutostekijöitä voidaan tunnistaa ja sisällyttää tutkimussuunnitelmaan tarjoajien harkinnan mukaan.

Tutkimukseen on toivottavaa sisällyttää empiiristä tarkastelua mm. Suomessa toimivien yritysten kansainvälisten kytkösten kohdentumisesta eri maihin ja maaryhmiin sekä ns. kriittisiin hyödykkeisiin (ks. Carrara et al. 2023). Vihreän energian osalta tulisi tilannekuvan ohella esittää kvantifioitu kokonaiskuva markkinoiden kasvunäkymistä ja Suomen tarjonta- ja kysyntäpotentiaalista keskipitkällä aikavälillä ottaen huomioon erilaiset teknologiset ratkaisut sekä geopolitiittiset näkökulmat. Tilastoaineistojen ohella hankkeessa olisi toivottavaa hyödyntää esimerkiksi asiantuntija- ja yritys haastatteluja/-kyselyitä. Vaihtoehtoisia strategioita ja maailmantiloja vertailevat skenaariotarkastelut ovat todennäköisesti hyödyllisiä. Samoin voi olla perusteltua referoida Suomen kaltaisissa verrokkimaissa tehtyjä ja suunnitteilla olevia teollisuuspolitiikan linjauksia (ks. esim. Criscuolo et al. 2023). Käytettävät aineistot ja menetelmät täsmennetään tutkimussuunnitelmassa. Osa tarkasteluista voi perustua olemassa olevaan tutkimuskirjallisuuteen.

Analyysin perusteella tulisi esittää arvioita siitä, miten havaitu muutostrendit vaikuttavat Suomen talouden strategiaan ja täällä toimivien yritysten kilpailukykyyn. Edelleen tulisi esittää toimenpiteitä, joilla yritystoiminnan kilpailukykyä voitaisiin edistää ja haavoittuvuutta vähentää sekä kansallisesti että EU:n kautta. Vihreän energian osalta tulisi esittää suosituksia politiikkalinjauksista, joilla julkinen valta voi edistää investointien suuntautumista Suomeen ja Suomen vahvuuksien täysimääräistä hyödyntämistä. Energiainvestointien, toimitusketjujen häiriöiden ja geopolitiikan keskinäiskytköksiin on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Tutkimuskysymykset:

- Millaisia maantieteellisiä ja geopolittisiä riippuvuuksia ja riskitekijöitä Suomen tuotantorakenteeseen liittyy?
- Missä määrin geopolitiikka ja blokkiutuminen rajoittavat suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia nyt ja lähitulevaisuudessa?
- Mitkä kriittiset hyödykkeet muodostavat Suomen talouden kannalta suurimmat riskit?
- Miten Suomessa toimivat yritykset voivat parhaiten varautua toimintaketjujen häiriötilanteisiin?
- Miten Suomi voi parhaiten hyödyntää vahvuuksiaan osana vihreän energian investointibuumia?
- Millaisia keskinäiskytköksiä vihreän siirtymän investointeihin, toimitusketjujen transformaatioon ja geopolittiseen blokkiutumiseen liittyy?
- Miten havaitut muutostrendit vaikuttavat kokonaisuutena Suomen talouden strategiaan ja täällä toimivien yritysten kilpailukykyyn?
- Millaisin talous- ja teollisuuspoliittisin toimin hallitus voi edistää yritysten kilpailukykyä ja vihreän siirtymän investointien toteutumista uudessa tilanteessa kansallisesti ja EU:n välityksellä?

Tarjoajat voivat esittää tutkimussuunnitelmassaan vaihtoehtoisia tai täydentäviä tutkimuskysymyksiä ja näkökulmia.

Kytkeä valtioneuvoston päätöksentekoon ja valmisteluun:

Tutkimushanke vastaa talousneuvoston tietotarpeisiin ja sen tuloksia tullaan hyödyntämään mm. hallituksen teollisuuspoliittisen strategian laadinnassa.

Raportointi:

Hankkeesta laaditaan VN TEAS -ohjeistuksen mukainen suomenkielinen loppuraportti sekä keskeiset havainnot ja suositukset yleistajuisesti kokoava Policy Brief -artikkeli. Hankkeen valmistelun aikana syntyviä välituloksia voidaan soveltuvin osin hyödyntää hallituksen teollisuuspoliittisen strategian laatimisessa ja muussa virkavalmistelussa. Välitulosten raportoinnista sovitaan erikseen hankkeen kuluessa.

Viitteet:

Aiyar, S. et al. (2023) [Goeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism](#), Staff Discussion Note SDN/2023/001, International Monetary Fund, Washington, DC.

Carrara, S. et al. (2023) [Supply chain analysis and material demand forecast in strategic technologies and sectors in the EU – A foresight study](#), Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, doi:10.2760/334074, JRC132889.

Criscuolo, C. et al. (2023) [Quantifying industrial strategies across nine OECD countries](#), OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, June 2023 No. 150